

глядають як витратну статтю бюджету компанії, тому, розподіляючи його, бажано прораховувати можливі ризики. Інноваційний маркетинг може вивести компанію на новий виток розвитку, допомогти зайняти нову нішу і "відбудуватися" від конкурентів – тоді вкладення з лишком окупляться. Але якщо всі виділені на просування кошти вкласти в інноваційні ідеї, а ті не спрацюють, то компанія ризикує втратити певну частину своїх клієнтів.

Література

1. Мишко М. (2014) 12 технологій, которые изменят мир / М. Мишко. [Электронный ресурс]. – Доступный с <http://forbes.net.ua/business/1335647-12-tehnologij-kotorye-izmenyat-mir>.
2. Маркетинг. Менеджмент. Інновації : монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. С.М. Лященко. – Суми : Вид-во ТОВ "Друкарський дім "Папірус", 2010. – 623 с.
3. Пересунько С.С. Місце і роль інноваційної діяльності в системі економіки / С.С. Пересунько // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. праць. – 2007. – № 6 (73). – С. 84-88.
4. Соловійов В. Інновації: як ми їх розуміємо, що від них чекаємо і чого не хочемо помічати / В. Соловійов // Наука та інновації : зб. наук. праць. – 2011. – Т. 7, № 5. – С. 81-88.
5. Чухрай Н.І. Особливості маркетингу продуктових інновацій / Н.І. Чухрай, Т.Б. Данилович // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – Сер.: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка". – 2007. – № 605. – С. 162-167.
6. Czan K. (2005) Strategia błękitnego oceanu: Jak stworzyć wolną przestrzeń rynkową i sprawić, by konkurencja stała się nieistotna MTBiznes / K. Czan, R. Moborn. – Warszawa, 2013. – 236 s.
7. Cisco Global Cloud Index – Forecast and Methodology (2013). [Electronic resource. – Mode of access http://www.cisco.com/c/en/us/solutions/collateral/service-provider/global-cloud-index-gci/Cloud_Index_White_Paper.html.
8. How Cloud Computing Influences Digital Marketing (2014). [Electronic resource. – Mode of access <http://cloudtimes.org/2013/04/08/how-cloud-computing-influences-digital-marketing/>.

Надійшло до редакції 21.03.2016 р.

Гирна О.Б., Глинский Н.Ю., Мороз Л.А. Актуальность принципов маркетингового менеджмента в контексте дестабилизации окружающей среды

Проанализировано влияние направлений и темпов имплементации продуктовых и процессных инновационных решений в рыночную практику компаний на эффективность их деятельности в долгосрочной перспективе. Определено, что давление конкуренции побуждает компании к активизации научно-исследовательских работ, вложению все больших средств в исследование как собственными силами, так и на условиях аутсорсинга. На основании анализа конкретных примеров коммерциализации технологических новшеств доказано, что ключевым фактором успеха для компаний в современных условиях турбулентной среды является их нацеленность на проактивные действия, опережающих изменения ключевых факторов успеха на рынке.

Ключевые слова: маркетинг, инновационная деятельность, адаптация, стратегическая эффективность.

Girna O.B., Hlynyskyi N.Yu., Moroz L.A. Relevance of Marketing Management Principles in the Context of Environmental Destabilization

The influence of directions and pace of implementation of product and process innovation solutions into the market practices of companies on the effectiveness of their activities in the long term is analysed. It has been determined that competitive pressures encourage companies to enhance research and development activity by investing more funds by themselves and via outsourcing as well. On the basis of specific examples of the commercialization of technological innovations it is proved that the key success factor for companies in modern turbulent environment conditions is their focus on the proactive steps that would anticipate change as the key success forces on the market.

Keywords: marketing, innovation, adaptation, strategic effectiveness.

УДК 658.8

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ ТОРГІВЛІ НЕОБРОБЛЕНОЮ ДЕРЕВИНОЮ ТА ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЕВООБРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

О.Б. Мних¹, Б.Д. Гречин²

Визначено актуальні проблеми у сфері торгівлі необробленою деревиною на зовнішньому і внутрішньому ринках. Доведено, що розрив у цілях та в ресурсному забезпеченні деревообробних підприємств, використання застарілих форм аукціонних торгів необробленою деревиною, невідповідність вітчизняних виробників до вимог європейських ринків ставлять під сумнів перспективи економічного зростання деревообробної промисловості. Визначено причини низької інвестиційної привабливості, а також напрямки вдосконалення діяльності у сфері деревообробної промисловості. Дано змістовну характеристику якісних змін у зовнішньому середовищі функціонування деревообробних підприємств і проведено аналіз їх збитковості. Проведено кількісну оцінку факторів, що впливають на фінансові показники діяльності деревообробних підприємств, з використанням математичних методів регресійного аналізу.

Ключові слова: необроблена деревина, торгівля, факторний аналіз, регресійна модель, аукціонна торгівля, збитковість, деревообробне підприємство.

Постановка проблеми. Як засвідчує світовий і вітчизняний досвід, наявність факторних переваг ще не є достатньою умовою для економічного зростання країни та підвищення якості життя суспільства. Вагому роль відіграє грамотна державна політика на макро- і мікрорівнях, яка б стимулювала ефективніше використання сировинних ресурсів, знижувала тиск на природний капітал і розширювала простір для впровадження новітніх підприємницьких ідей у різних сферах життєдіяльності суспільства. Україна посідає восьме місце в Європі за загальною площею земель лісгосподарського призначення та лісів на інших категоріях земель (10,8 млн га) та загальним запасом деревини в лісах (1,8 млрд м³), разом з тим країна має один з найнижчих показників лісистості – близько 15,7 %, що вдвічі нижче, ніж у середньому в світі і майже втричі нижче, ніж в Європі [1]. Особливе значення в цьому контексті мають такі стратегічні рішення держави і менеджменту у сфері розвитку деревообробної промисловості та суб'єктів господарювання, які покращували б умови для життєдіяльності, іміджу країни та її конкурентні позиції на зовнішніх і внутрішніх ринках, адже фінансово-економічні та соціальні наслідки подібних рішень можуть мати довготривалий характер позитивного чи негативного змісту.

Законом України від 09 квітня 2015 р., № 325-VIII "Про внесення змін до Закону України "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів" щодо тимчасової заборони експорту лісоматеріалів у необробленому вигляді", внесено низку змін до Закону України "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів" [2]. Документ передбачає, що тимчасово (на 10 років) забороняється вивезення за межі митної території України в мит-

¹ проф. О.Б. Мних, д-р екон. наук – НУ "Львівська політехніка";

² аспір. Б.Д. Гречин – НУ "Львівська політехніка"

ному режимі експорту необроблених лісоматеріалів. Проте втрачений державою час (аж 24 роки розбудови незалежної держави) щодо розроблення дієвого механізму управління деревообробною промисловістю та її експортним потенціалом, розрив у цілях та в ресурсному забезпеченні деревообробних підприємств, використання застарілих форм аукціонних торгів необробленою деревиною, непідготовленість вітчизняних виробників до конкурентних умов європейських ринків та інші проблеми стали предметом сучасних науково-прикладних досліджень.

Аналіз останніх публікацій з досліджуваної теми. Як зауважує С.З. Сагаль, найважливішими передумовами розвитку деревообробної галузі України є наявність власної сировини і потужних деревообробних підприємств, а для раціонального їх використання потрібен аналіз стану та розроблення заходів щодо стимулювання виробництва [3]. Але запаси цієї сировини з кожним роком зменшуються, адже у структурі експорту української деревини і виробів з неї переважає круглий ліс, який, як правило, продають за заниженими цінами і наявна тенденція до збільшення експортних поставок. Упродовж 2014 р. держлісгоспами експортовано 4,1 млн м³ необробленої деревини, що погіршує імідж України в діловому міжнародному середовищі, як країна-експортер сировинних ресурсів, яка не тільки недооцінює свої природні багатства, але й роль технологічного розвитку виробничої сфери в соціально-економічному зростанні та в охороні навколишнього середовища. Для порівняння: середня вартість 1 м³ деревини приблизно 80-90 дол., тоді як середньосвітова ціна обробленої деревини становить близько 950 дол. за умовний кубометр [4].

Ще в 2002 р. професор Ю.Ю. Туниця, автор проекту пакету документів від України на рівні Генеральної Асамблеї ООН щодо необхідності створення Екологічної Конституції Землі, опублікував книгу "Екологічна Конституція Землі. Ідея. Концепція. Проблеми" [4], в якій акцентується увага на екологічних аспектах господарювання та необхідності розвитку організаційних структур міжнародного екологічного співробітництва, орієнтованих на реалізацію в національних економіках концепцій і принципів сталого розвитку [5]. Проте освоєння тих принципів розвитку економіки та їх практичне впровадження потребують стратегічного мислення державних чиновників, які сповідували би національні ідеї і захищали національні інтереси, що знайшло би відображення у довгостроковій стратегії розвитку деревообробної і меблевої промисловості з чітким визначенням пріоритетів та механізму їх ресурсного забезпечення. Сама тільки заборона експорту лісоматеріалів у необробленому вигляді ще не вирішує проблему зниження тиску товаровиробників на природний капітал, не стимулює підвищення ефективності деревообробної промисловості і збільшення її частки у ВВП, адже потенційно може зростати продаж подібної низькотехнологічної продукції на внутрішньому ринку країни [6]. Обмеження експортних поставок автоматично не призведе до збільшення доданої вартості у деревообробній промисловості, до її технологічного оновлення і до створення нових наукомістких робочих місць. Окрім цього, треба взяти до уваги, що з 01.01.2016 р. Україна вступила в зону вільної торгівлі з країнами ЄС (країна готується до вступу в ЗВТ з Туреччиною і Канадою), тому будь-які державні регуляторні ва-

желі щодо експорту-імпорту повинні відповідати міжнародним правовим нормам, на що наголошував у Києві голова комітету з міжнародної торгівлі Європарламенту Бернд Ланге у вересні 2015 р. [7].

Мета дослідження – ідентифікація проблем у сфері торгівлі необробленою деревиною на зовнішньому і внутрішньому ринках, змістовна характеристика якісних змін у зовнішньому середовищі функціонування деревообробних підприємств, кількісна оцінка факторів, що визначають фінансові результати їх господарювання з використанням регресійних моделей.

Виклад основного матеріалу. Як показує аналіз емпіричних даних українських деревообробних підприємств, капітальні інвестиції на них практично відсутні, акції не котуються на вітчизняних і тим більше закордонних фондових біржах, що свідчить про низьку інвестиційну привабливість вітчизняного виробника, слабкі можливості залучення зовнішніх джерел фінансування для потреб НДДКР і невизначені перспективи його подальшого розвитку. Така ситуація ускладнюється військовою агресією з боку Росії у 2014-2016 рр., пасивністю держави на всіх етапах трансформації економіки в інноваційному розвитку галузей реального сектору економіки, зокрема й у деревообробній промисловості. Інвестиції в деревообробну галузь будуть виправдані тільки тоді, коли буде забезпечено прямий контроль за їх цільовим використанням (не менше 10 % акції від акціонерного капіталу), які будуть спрямовані на раціоналізацію структури реальних активів і оптимізацію виробництва, розширення ринків збуту, що в остаточному підсумку створюватиме умови для генерування майбутніх грошових потоків та забезпечить окупність інвестицій навіть в умовах нестабільної економіки.

Нагальні проблеми виживання в умовах конкуренції і подорожчання сировинних ресурсів відчувають деревообробні підприємства, які за обсягом виробництва відносять як до великого, так і малого бізнесу. Так, ПрАТ "Фанери та плити", яке спеціалізується на таких видах економічної діяльності: 16.21 – Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону; 49.42 – Надання послуг перевезення речей (переїзду); 68.20 – Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна, – незважаючи на зростаючі темпи збільшення чистого доходу і позитивну динаміку валового прибутку за 2008-2014 рр., не змогло компенсувати негативний вплив інших факторів зовнішнього середовища на формування чистого прибутку (табл.).

Табл. Динаміка показників діяльності ПрАТ "Фанера і плити" за 2008-2014 рр., у тис. грн*

Показник	Рік						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Основний капітал	31663	34296	41769	37437	42074	33704	26046
Активи	57091	78741	83176	92493	77729	62103	63429
Власний капітал	49454	66253	62657	73900	73900	50215	53819
Чистий дохід	104672	н/д	100718	137326	122715	122360	165733
Чистий прибуток	16799	н/д	-1590	11242	-8965	-14190	12599
Адміністративні витрати	6866	н/д	7524	9596	7675	10103	9065
Валовий прибуток	26902	н/д	13710	32209	5826	449	29224

*Джерело: складено на основі даних [8].

Згідно з даними табл., валовий прибуток практично не корелює із обсягами продаж, що потребує більш глибокого дослідження маркетингових проблем і рентабельності продукції на різних цільових сегментах ринку, структури маржинального доходу, оцінювання можливостей прогресивної зміни товарного асортименту тощо.

Як видно із рис. 1, за 2013-2014 рр. на підприємстві ПрАТ "Фанера і плити" практично не оновлювався основний капітал і "вимивалися" активи, що негативно позначається на зменшенні власного капіталу – від 73900 тис. грн у 2012 р. до 53819 тис. грн у 2014 р. До малих за обсягами виробництва можна віднести ПАТ "Клеванський деревообробний комбінат" (Рівненська обл.), що спеціалізується на лісопильному і стругальному виробництві (КВЕД 16.10), яке демонструє істотне погіршення результатів діяльності – його власний капітал за 2010-2012 рр. був мінусовим (рис. 2).

Регресійна модель між показниками (коефіцієнт кореляції 0,782) має такий вигляд:

$$Y = -671,473 + 0,2352X,$$

де: Y – чистий прибуток, тис. грн; X – чистий дохід від реалізації продукції. Це означає, що за масштабу продаж, не меншому від 671 тис. грн, проявляється вплив чистого доходу від реалізації продукції на чистий прибуток на ПАТ "Клеванський деревообробний комбінат". Мінусовий власний капітал у сумі 1047 тис. грн – це підсумок нагромаджених збитків за минулі роки й у квітні 2015 р. було порушено провадження у справі про його банкрутство [12].

Збитковою в 2014 р. була і діяльність ПАТ "Шепетівський деревообробний комбінат", що спеціалізувалося на виробництві дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів, лісопильному та стругальному виробництві, просочуванні деревини, виробництві інших меблів: розмір нерозподіленого збитку становив 5958 тис. грн [8, 9]. Товариство ДП "Корчагінець" з 1 червня 2014 р. стало правонаступником всіх прав та обов'язків збанкрутілого ПрАТ "Шепетівський деревообробний комбінат" [10]. У березні 2014 р. на сайті [11] було оголошення про проведення повторного аукціону з продажу майна підприємства-банкрута ПАТ "Красноільський деревообробний комбінат".

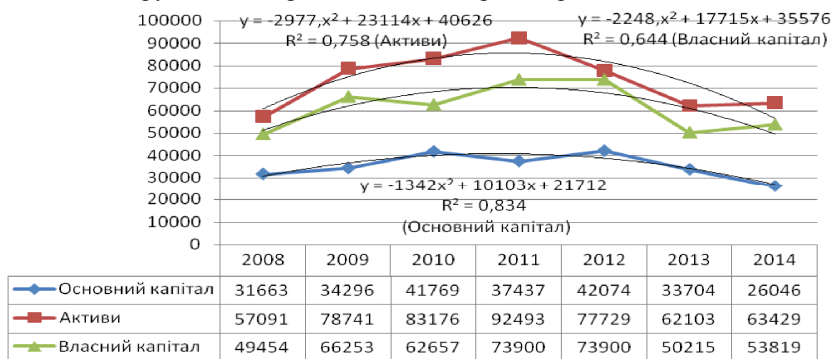

Рис. 1. Тренди і регресійні моделі, які відображають зміну активів і власного капіталу ПрАТ "Фанера і плити" за 2008-2014 рр. (у тис. грн) (побудовано на основі даних [8])

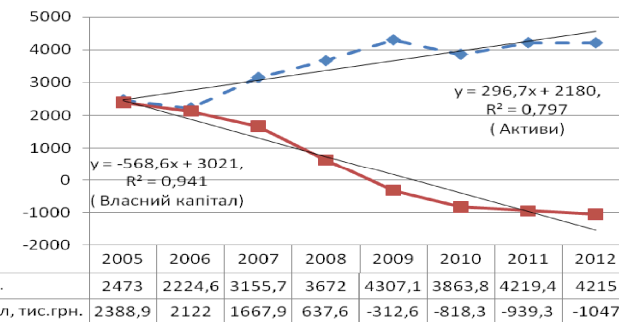

Рис. 2. Тренди, що ілюструють зміну вартості активів і власного капіталу ПАТ "Клеванський деревообробний комбінат" за 2008-2012 рр. (побудовано на основі даних [8])

Рис. 3. Проблеми у сфері торгівлі необробленою деревиною на зовнішньому і внутрішньому ринках і напрямки удосконалення діяльності у сфері деревообробної промисловості

Нагального вирішення потребують проблеми із незаконного вирубування лісів, причому Львівська обл. в останні роки має, на жаль, лідируючі показники, що вимагає якісного покращення контролю і діяльності відповідних інституцій. Сукупність взаємопов'язаних факторів зовнішнього і внутрішнього характеру, які визначають збитковість суб'єктів господарювання, погіршують перспективи подальшого розвитку деревообробної промисловості та суміжних з нею галузей економіки, породжують нові джерела екологічної кризи (рис. 3).

Висновки та напрями подальших наукових досліджень. Особливої уваги у науково-прикладних дослідженнях потребує дослідження інноваційних інструментів менеджменту на різних рівнях управління економікою та оцінювання впливу експортних обмежень на торгівлю необробленою деревиною на зміну виробничої, маркетингової та інвестиційної політики товаровиробників та обслуговуючих посередників для цілей покращення соціально-економічних та екологічних показників розвитку вітчизняної деревообробної і меблевої промисловості.

Література

1. Купчак П.М. Перспективи розвитку деревообробної промисловості в Україні / П.М. Купчак. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3556>
2. Пояснювальна записка до проекту постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку видачі сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://minagro.gov.ua/regulatory?id=19393&add=en>.
3. Сагаль С.З. Аналіз сучасного стану меблевої та деревообробної промисловості України / С.З. Сагаль. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://assomebli.wordpress.com/2014/03/04/аналіз-сучасного-стану-меблевої-та-де/> Актуально станом на: 04.03.14 р.
4. Мораторій на експорт лісо- і пиломатеріалів. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://derevoobrobnyk.com/moratorij-na-eksport-liso-i-pilomaterialiv/> / Актуально станом на: 03.02.15 р.
5. Туниця Ю. Екологічна конституція Землі: сутність і концептуальні засади / Ю. Туниця. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://vnapu_2005_11_4.pdf.
6. Сліпачук С. Заборона експорту деревини. Чи можна захистити цей крок у СОТ? / С. Сліпачук, О. Бровко. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2015/04/20/7033075/> / Актуально станом на: 20.04.15 р.
7. Закон про заборону на вивезення лісу з України не відповідає ЗВТ з ЄС, – євро депутат. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://ukr.lb.ua/news/2015/09/25/316960_zakon_pro_zaboronu_vivezennya_lisu_z.html Актуально станом на: 25.09.15 р.
8. Бази даних. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.smida.gov.ua>
9. Бази знань. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://kyivdok.at24.com.ua/>
10. Шепетівський деревообробний комбінат. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://old.minjust.gov.ua/file/39396>.
11. Оголошення про проведення повторного аукціону з продажу майна підприємства-банкрута ПАТ "Краснольський деревообробний комбінат" призначеного на 06.03.14 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://tb-nasha.com/index-3.html>.
12. Бізнес за один день підніме Україну. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.rp.rv.ua/2015/04/23/biznes-za-odin-den-pidnime-ukrainu/>.

Надійшло до редакції 16.03.2016 р.

Мных О.Б., Гречин Б.Д. Актуальные проблемы в сфере торговли необработанной древесиной и факторный анализ деятельности деревообрабатывающих предприятий Украины

Определены актуальные проблемы в сфере торговли необработанной древесиной на внешнем и внутреннем рынках. Доказано, что разрыв в ценах и в ресурсном обеспечении

деревообрабатывающих предприятий, использование устаревших форм аукционных торгов необработанной древесиной, неподготовленность отечественных производителей к требованиям европейских рынков ставят под сомнение перспективы экономического роста деревообрабатывающей промышленности. Определены причины низкой инвестиционной привлекательности, а также направления совершенствования деятельности в сфере деревообрабатывающей промышленности. Дана содержательная характеристика качественных изменений во внешней среде функционирования деревообрабатывающих предприятий и проведен анализ их убыточности. Проведена количественная оценка факторов, влияющих на финансовые показатели деятельности деревообрабатывающих предприятий, с использованием математических методов регрессионного анализа.

Ключевые слова: необработанная древесина, торговля, факторный анализ, регрессионная модель, аукционная торговля, убыточность, деревообрабатывающее предприятие.

Mnykh O.B., Hrechyn B.D. Some Current Problems in the Area of Untreated Wood Trade and Factor Analysis of the Activity of Woodworking Enterprises in Ukraine

Some actual problems in untreated wood trade in the external and domestic market are considered. It is proved that the gap in goals and resources of wood processing enterprises, the use of outdated forms of auctioned untreated wood, unpreparedness of domestic producers with European markets cast doubt on the prospects for economic growth timber industry. The reasons for low investment attractiveness, as well as areas of improvement in the woodworking industry are uncovered. The content characteristics of qualitative changes in the external environment of functioning of woodworking companies and their loss are given. A quantitative assessment of factors affecting the financial performance of the woodworking enterprises, using mathematical methods of regression analysis, is conducted.

Keywords: untreated wood, trade, factor analysis, regression model, the auction trade, loss, woodworking enterprise.

УДК 330.342.146:[332.122:338.43](477.87)

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Т.В. Морська¹

Досліджено соціально-економічний розвиток сільських територій Закарпатської обл. Здійснено об'єктивне оцінювання сучасного стану сільських територій. Обґрунтовано шляхи активізації розвитку сільських територій. Проаналізовано господарську діяльність підприємств у межах сільських територій Закарпатської обл. Охарактеризовано територіальну організацію сільськогосподарського виробництва та земельно-ресурсний потенціал області. Визначено невідкладні завдання щодо перспективи розвитку гірського, сільського господарства. Окреслено пріоритети розвитку сільського господарства, які повинні сприяти створенню умов для зростання економіки та покращення соціального становища у сільській місцевості.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток, сільські території, земельно-ресурсний потенціал, агропромисловий комплекс, соціальна інфраструктура, зайнятість, безробіття.

Вступ. Важливим напрямком для обґрунтування шляхів активізації розвитку сільських територій є об'єктивна оцінка їх сучасного стану. Цей аналіз

¹ Ст. викл. Т.В. Морська, канд. екон. наук – Ужгородський торговельно-економічний інститут КНТЕУ